

WIĘCEJ UPRAWNIEŃ DLA POLICJANTÓW

podinsp. Leszek Dyduch

Zastępca Kierownika Zakładu Służby Prewencyjnej CSP

asp. szt. Mariusz Trojanowski

Zakład Służby Prewencyjnej CSP

Znowelizowana w grudniu 2018 r. ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji zwiększyła podstawowe uprawnienie policjantów. Spośród dotychczasowych uprawnień, takich jak legitymowanie, zatrzymanie, przeszukanie osób, zmianami zostały objęte: kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagaży i sprawdzanie ładunku w portach, na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego. Przedmiotowa ustawa uszczegółowiła również sposób, zasady oraz tryb postępowania i dokumentowania tych czynności. A ponadto wprowadziła nowe dodatkowe uprawnienia dla policjantów, a mianowicie wydawanie osobom poleceń określonego zachowania oraz sprawdzenie prewencyjne wskazanych w przepisach prawnych kategorii osób. W ten sposób policjanci otrzymali „narzędzia” pozwalające na lepszą skuteczność w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli ochronę mienia.

W dniu 14 grudnia 2018 r. Sejm uchwalił nowelizację ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹, zwiększając podstawowe uprawnienia policjantów w ten sposób, że poszerzył ich kompetencje związane z realizacją niektórych dotychczasowych uprawnień i wprowadził nowe, do tej pory niestosowane. W obecnym brzmieniu art. 15 ust. 1 tej ustawy określa 9 podstawowych uprawnień policjantów realizowanych wobec obywateli w związku z wykonywaniem czynności wymienionych w art. 14, tj.: czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i administracyjno-porządkowych, realizowanych przez Policję w granicach swych zadań, oraz czynności wykonywanych na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.

Spośród dotychczasowych uprawnień, takich jak legitymowanie, zatrzymanie, przeszukanie osób, nowelizacją została objęta kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagaży i sprawdzanie ładunku w portach, na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego. Ponadto ustawodawca wprowadził nowe dodatkowe uprawnienia dla policjantów, a mianowicie wydawanie osobom poleceń określonego zachowania i sprawdzanie prewencyjne wskazanych w przepisach prawnych kategorii osób.

W rezultacie należy stwierdzić, że dokonane zmiany bardziej szczegółowo określiły granice znowelizowanych lub dodanych uprawnień, a także sposoby, zasady, tryb i dokumentowanie związane z ich realizacją. W ten sposób policjanci otrzymali „narzędzia” pozwalające na lepszą skuteczność w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli i ochrony mienia. Bliższe przedstawienie przedmiotowych uprawnień w niniejszym artykule pozwoli zwiększyć wiedzę policjantów i obywateli w tym zakresie, a tym samym zapobiec wielu błędom i nieporozumieniom związanych z ich stosowaniem.

KONTROLA OSOBISTA

W pracy policyjnej zdarzają się sytuacje, które wymagają od policjanta szerokiej wiedzy, aby potrafił podjąć szybką i trafną decyzję, jakie czynności może i powinien wykonać wobec obywatela. To szczegóły decydują o tym, czy może on przeprowadzić sprawdzenie prewencyjne, kontrolę osobistą czy przeszukanie osoby. Typowym przykładem takiej sytuacji będą czynności w sytuacji ujęcia obywatelskiego i przekazania Policji prawdopodobnego sprawcy kradzieży artykułów w sklepie. Policjanci wykonujący czynności nie zawsze otrzymują dowody kradzieży. Przeważnie jest to nagranie monitoringu sklepowego lub oświadczenie personelu sklepu, że osoba oglądała określone przedmioty lub dotykała ich, po czym szybko chciała opuścić sklep, gdy już oglądanych przedmiotów nie było na półce. Dodatkowo osoba

ART. 15 USTAWY O POLICJI

taka swoją tożsamość określa na podstawie oświadczenia o danych personalnych, zaprzecza wszystkiemu i odmawia zgody na wykonanie jakichkolwiek czynności wobec niej. Wtedy często u policjanta pojawia się pytanie: czy może on dokonać kontroli osobistej ukierunkowanej na ujawnienie przedmiotów zgłaszanych przez personel jako skradzione, czy powinien wykonać przeszukanie osoby w związku z podejrzeniem o popełnienie wykroczenia lub przestępstwa kradzieży? Następnie, gdy będzie miał wątpliwości co do tożsamości tej osoby i podejmie decyzję o jej zatrzymaniu i przewiezieniu do siedziby komisariatu lub komendy, czy nie powinien przeprowadzić sprawdzenia prewencyjnego celem znalezienia i odebrania przedmiotów, takich jak broń i inne, których użycie ze względu na ich właściwości może spowodować zagrożenie dla życia i zdrowia lub bezpieczeństwa?

Aby odpowiedzieć szybko i trafnie na takie i podobne pytania, konieczna jest aktualna wiedza z zakresu przeprowadzania kontroli osobistej.

Podstawy prawne podjęcia i realizacji kontroli osobistej zawiera art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji², w myśl którego jest ona przeprowadzana wobec obywatela:

- a) w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary,
- b) w celu znalezienia:
  - broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub
  - przedmiotów, których posiadanie jest zabronione, lub mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, 2, 3a, 4, 4a, 6 i 7, oraz przepisów innych ustaw określających zadania Policji lub
  - przedmiotów podlegających przepadkowi w przypadku uzasadnionego przypuszczenia posiadania przez osobę broni lub takich przedmiotów lub uzasadnionego przypuszczenia ich użycia do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kar.

Pełne zrozumienie tak określonej podstawy prawnej wymaga zdefiniowania wyrażenia „w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary”, a ściślej ujmując wyrażen: „uzasadnione podejrzenie” i „czyn zabroniony”. Pierwsze z nich jest definiowane w literaturze przedmiotu jako wewnętrzne przekonanie policjanta oparte na dowodach lub poszlakach (faktach niebędących dowodami) oraz doświadczeniu życiowym i zawodowym, wskazujących, że określona osoba w konkretnej sytuacji mogła dokonać czynu zabronionego i najprawdopodobniej go dokonała³. Natomiast „czyn zabroniony” – to zachowanie osoby o znamionach określonych w ustawie karnej⁴, mające postać przestępstwa lub wykroczenia.

Zasady i sposób realizacji tego uprawnienia określa art. 15d ustawy o Policji. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu kontrola osobista polega na sprawdzeniu:

- 1) zawartości odzieży i obuwia osoby poddawanej kontroli osobistej, zwanej dalej „osobą kontrolowaną” i przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, bez odsłaniania przykrytej odzieżą powierzchni ciała;
- 2) zawartości podręcznego bagażu oraz innych przedmiotów, które posiada przy sobie osoba kontrolowana;
- 3) zawartości odzieży i obuwia osoby kontrolowanej i przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, z odsłonięciem przykrytych odzieżą powierzchni ciała w celu oraz w zakresie niezbędnym do odebrania broni lub przedmiotów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, w przypadku gdy ujawniono ich posiadanie przez osobę kontrolowaną podczas sprawdzenia, o którym mowa w pkt 1 lub 2 i gdy do ich odebrania nie jest wystarczające zastosowanie czynności określonych w pkt 1 i 2;
- 4) jamy ustnej, nosa, uszu oraz włosów osoby kontrolowanej;
- 5) miejsc intymnych osoby kontrolowanej, w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Przepisy prawne nakładają na osobę kontrolowaną obowiązek umożliwienia policjantom dokonania czynności objętych kontrolą osobistą⁵.

Sprawdzenia, o którym mowa w art. 15d ust. 1 pkt 1–3 ustawy o Policji, policjant może dokonać wzrokowo, manualnie lub z wykorzystaniem psa służbowego lub środków technicznych niezbędnych do wykrywania materiałów i urządzeń, których posiadanie jest zabronione, w szczególności broni, materiałów wybuchowych, środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów. Natomiast sprawdzenie, o którym mowa w art. 15d ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy o Policji – policjant powinien wykonać wzrokowo lub manualnie⁶. Sprawdzenie manualne polega na zbadaniu zawartości odzieży osoby poprzez dotykanie jej opuszkami palców. Podczas wykonywania tej czynności policjanci wykazują daleko idącą ostrożność i zanim sprawdzą tą metodą kieszenie osoby, rozchylają je palcami i zaglądną, czy nie ma w nich niebezpiecznych ostrych przedmiotów (np. igieł, skalpeli itp.), natomiast w sytuacji stwierdzenia, że osoba może być chora zakaźnie, do takiego sprawdzenia wykorzystują przedmioty wyposażenia służbowego, jak: futerał od kajdanek lub notatnik, aby poprzez dotykanie takimi przedmiotami odzieży osoby ustalić, czy nie znajdują się w niej ostre, niebezpieczne i ewentualnie zakaźne rzeczy. Czynności kontroli osobistej policjant powinien dokonać w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej oraz w zakresie niezbędnym w danych okolicznościach do zrealizowania celu dokonywanej kontroli⁷. Podczas sprawdzenia, o którym mowa w art. 15d ust. 1 pkt 3 i 5 ustawy o Policji, osoba kontrolowana powinna być częściowo ubrana. Policjant najpierw sprawdza część odzieży, a przed sprawdzeniem kolejnej części umożliwia osobie kontrolowanej włożenie odzieży już sprawdzonej⁸.

Prawidłowe przeprowadzenie kontroli osobistej wymaga od policjanta realizacji czynności zgodnie z trybem (algorytmem) określonym w art. 15d ustawy o Policji, a mianowicie policjant ten:

- 1) w chwili przystąpienia do czynności związanych z kontrolą osobistą podaje swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a policjant nieumundurowany, na żądanie osoby kontrolowanej, okazać również legitymację służbową w taki sposób, aby osoba kontrolowana miała możliwość odczytać i zanotować numer i organ, który wydał legitymację oraz nazwisko policjanta;

- 2) podaje podstawę prawną i przyczynę podjęcia kontroli osobistej;
- 3) legitymuje osobę kontrolowaną oraz inne osoby, jeżeli uczestniczą w czynności;
- 4) może wezwać osobę kontrolowaną do dobrowolnego wydania przez nią broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub przedmiotów mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub podlegających przypadkowi oraz może żądać opróżnienia przez osobę kontrolowaną kieszeni, innych części odzieży lub przedmiotów znajdujących się na ciele osoby kontrolowanej lub przez nią posiadanych, jak również może żądać przyjęcia przez osobę kontrolowaną odpowiedniej pozycji ciała w sposób umożliwiający sprawdzenie miejsc intymnych;
- 5) ma obowiązek odebrać osobie kontrolowanej broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary albo przedmioty, których posiadanie jest zabronione lub przedmioty mogące stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub podlegające przypadkowi; w przypadku gdy przedmioty ujawnione w wyniku kontroli osobistej stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia lub mienia, policjant, w granicach dostępnych środków, niezwłocznie podejmuje czynności ochronne, a w szczególności zabezpiecza miejsce zagrożone przed dostępem osób postronnych oraz powiadamia dyżurnego właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji o konieczności zarządzenia działań usuwających to niebezpieczeństwo⁹;
- 6) powinien sprawdzić, czy informacje o osobie kontrolowanej, przedmiotach lub dokumentach posiadanych przez tę osobę są przetwarzane w zbiorach danych prowadzonych przez Policję lub w dostępnych Policji krajowych i międzynarodowych systemach informacyjnych, w których przetwarza się informacje, w tym dane osobowe, o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw, osobach zaginionych lub osobach poszukiwanych w związku z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego lub w których przetwarza się informacje o skradzionych lub utraconych dokumentach lub przedmiotach w celu ich odnalezienia;
- 7) pobiera niezbędne dane osobowe osoby kontrolowanej lub innych osób, jeżeli uczestniczą w czynności, oraz dane dotyczące posiadanych przez osobę kontrolowaną dokumentów i podlegających sprawdzeniu przedmiotów, w tym dane związane z tymi przedmiotami lub utrwalone na tych dokumentach;
- 8) może odstąpić od wykonywania czynności, o których mowa w pkt 1 i 3, w przypadku gdy czynności te zostały wykonane przez policjanta bezpośrednio przed przystąpieniem do dokonania kontroli osobistej w ramach realizacji innych uprawnień określonych w art. 15, w szczególności w związku z legitymowaniem osoby¹⁰.

Po zakończeniu kontroli osobistej policjant poucza osobę kontrolowaną o prawie do złożenia zażalenia do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania kontroli osobistej oraz o prawie do żądania sporządzenia protokołu kontroli osobistej. Zażalenie składa się w terminie 7 dni za pośrednictwem właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji, która niezwłocznie przekazuje je do sądu rejonowego, w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości dokonania kon-

troli osobistej. Do tej kwestii stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 50 Kodeksu postępowania karnego¹¹. W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości dokonania kontroli osobistej, sąd zawiadamia o tym prokuratora i kierownika jednostki organizacyjnej Policji nadrzędnej nad jednostką organizacyjną Policji, w której pełni służbę policjant, który dokonał kontroli osobistej¹². Gdy osoba kontrolowana zgłosiła żądanie sporządzenia protokołu kontroli osobistej bezpośrednio po jej dokonaniu, policjant ma obowiązek sporządzić protokół, który powinien zawierać elementy wskazane w ustawie o Policji¹³. Protokół kontroli osobistej sporządza się także w przypadku, gdy w toku kontroli znaleziono broń lub przedmioty, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 (tj. niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia czynu zabronionego, przedmioty, których posiadanie jest zabronione, lub mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją ustawowych zadań, lub przedmioty podlegające przypadkowi)¹⁴. Jeżeli w toku kontroli osobistej nie znaleziono broni lub przedmiotów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub osoba kontrolowana nie zgłosiła żądania sporządzenia protokołu kontroli, kontrolę osobistą dokumentuje się w dokumentacji służbowej (np. w notatniku służbowym, notatce urzędowej), określając datę, czas, miejsce i przyczynę jej dokonania, dane osób w niej uczestniczących oraz rodzaj i wynik czynności, a także informację o pouczeniu osoby kontrolowanej o prawie do złożenia zażalenia do sądu i do żądania sporządzenia protokołu kontroli osobistej¹⁵.

Zasadą jest, że kontroli osobistej dokonuje policjant tej samej płci, co osoba kontrolowana, w miejscu niedostępnym dla osób postronnych w czasie wykonywania kontroli¹⁶. Wyjątek od tej zasady ma miejsce w przypadku, gdy kontrola osobista musi być dokonana niezwłocznie, w szczególności ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego lub mienia, wówczas może jej dokonać policjant płci odmiennej niż osoba kontrolowana, także w miejscu, które nie spełnia warunków miejsca niedostępnego dla osób postronnych w czasie wykonywania kontroli, w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej¹⁷. Podczas kontroli osobistej może być obecna osoba przybrana przez dokonującego czynności, a w przypadku gdy nie uniemożliwi to przeprowadzenia kontroli osobistej albo nie utrudni jej przeprowadzenia w istotny sposób, podczas kontroli osobistej może być obecna także osoba wskazana przez osobę kontrolowaną¹⁸.

PRZEGLĄDANIE ZAWARTOŚCI BAGAŻY I SPRAWDZANIE ŁADUNKU W PORTACH I NA DWORCACH ORAZ W ŚRODKACH TRANSPORTU LĄDOWEGO, POWIETRZNEGO I WODNEGO

Podobnie jak w przypadku kontroli osobistej podstawą prawną przeglądu zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego jest art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji, zgodnie z którym uprawnienie to jest przeprowadzane wobec obywatela:

- a) w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary,
- b) w celu znalezienia:
  - broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary lub

ART. 15 USTAWY O POLICJI

- przedmiotów, których posiadanie jest zabronione, lub mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1, 2, 3a, 4, 4a, 6 i 7, oraz przepisów innych ustaw określających zadania Policji lub
- przedmiotów podlegających przepadkowi w przypadku uzasadnionego przypuszczenia posiadania przez osobę broni lub takich przedmiotów lub uzasadnionego przypuszczenia ich użycia do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary.

Przeglądanie zawartości bagaży lub sprawdzanie ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego polega na:

- wzrokowej i manualnej kontroli zawartości bagaży lub ładunków, w tym manualnym sprawdzeniu ładunków, elementów konstrukcyjnych bagaży oraz znajdujących się w nich przedmiotów;
- sprawdzeniu bagaży i ładunków z wykorzystaniem psa służbowego lub z wykorzystaniem środków technicznych niezbędnych do wykrywania materiałów i urządzeń zabronionych, w szczególności broni, materiałów wybuchowych, środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów¹⁹.

Uprawnienie to wykonuje się w obecności posiadacza bagaży lub ładunków, a w przypadku gdy nie można ustalić posiadacza bagaży lub ładunków lub w przypadku jego nieobecności – w obecności przedstawiciela przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego²⁰. W przypadku bagaży lub ładunków przyjętych do przewozu omawiane czynności wykonuje się wyłącznie w obecności przedstawiciela przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego²¹. W sytuacji gdy brak jest możliwości zapewnienia natychmiastowej obecności posiadacza bagaży lub ładunków, przedstawiciela przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego, policjant może wykonać omawiane czynności bez ich obecności, jeżeli z posiadanych informacji wynika, że zwłoka może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego lub mienia, albo gdy istnieje uzasadniona obawa zniszczenia bądź utracenia przedmiotów mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji (zadania określone w art. 1 ust. 2 pkt 1, 2, 3a, 4, 4a, 6 i 7 ustawy o Policji oraz przepisach innych ustaw), lub podlegających przepadkowi²².

Policjant w związku z realizacją czynności przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) ma prawo żądania udostępnienia bagaży lub przewożonych ładunków, w tym otwarcia bagażnika oraz udostępnienia przestrzeni bagażowej w środkach komunikacji do przejrzenia, wyjęcia przewożonych bagaży lub ładunków oraz otwarcia i pokazania ich zawartości²³. Natomiast osoby, do których kieruje to żądanie, tj. posiadacz bagaży lub ładunków, przedstawiciel przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego, są obowiązane udostępnić policjantowi bagaż lub ładunek do przejrzenia lub sprawdzenia, w tym wykonać czynności objęte przedmiotowym żądaniem²⁴. Policjant powinien pamiętać, że czynności przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania

ładunków (...) należy wykonać w miarę możliwości w sposób niepowodujący uszkodzenia przeglądanych bagaży lub ładunków²⁵.

Podczas przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) policjant stosuje odpowiednio tryb (algorytm) określony dla czynności kontroli osobistej. Ma zatem obowiązek odebrać osobom objętym tymi czynnościami broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary albo przedmioty, których posiadanie jest zabronione, lub przedmioty mogące stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub podlegające przepadkowi. W przypadku gdy przedmioty ujawnione w wyniku przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia lub mienia, policjant, w granicach dostępnych środków, niezwłocznie podejmuje czynności ochronne, a w szczególności zabezpiecza miejsce zagrożone przed dostępem osób postronnych oraz powiadamia dyżurnego właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji o konieczności zarządzenia działań usuwających to niebezpieczeństwo²⁶.

Po zakończeniu wykonywania czynności przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) policjant poucza posiadacza bagaży lub ładunków lub przedstawiciela przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego, w obecności którego dokonano tych czynności, o prawie do złożenia zażalenia do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania czynności oraz o prawie do żądania sporządzenia protokołu dokonanych czynności²⁷. Zażalenie składa się w terminie 7 dni za pośrednictwem właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji, która niezwłocznie przekazuje je do sądu rejonowego w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości dokonania ww. czynności²⁸. Do tej kwestii stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 50 Kodeksu postępowania karnego²⁹. W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości dokonania przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) sąd zawiadamia o tym prokuratora i kierownika jednostki organizacyjnej Policji nadrzędnej nad jednostką organizacyjną Policji, w której pełni służbę policjant, który dokonał te czynności³⁰. Gdy osoba objęta czynnościami przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) zgłosiła żądanie sporządzenia protokołu ich przeprowadzenia bezpośrednio po ich dokonaniu, policjant ma obowiązek sporządzić protokół, który powinien zawierać odpowiednio elementy wskazane w ustawie o Policji³¹. Protokół przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) sporządza się także w przypadku, gdy w toku tych czynności znaleziono broń lub przedmioty, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 (tj. niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia czynu zabronionego, przedmioty, których posiadanie jest zabronione, lub mogące stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją ustawowych zadań, lub przedmioty podlegające przepadkowi)³². W przypadku gdy w toku przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...) nie znaleziono broni lub przedmiotów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub w przypadku gdy osoba objęta tymi czynnościami nie zgłosiła żądania sporządzenia protokołu z ich dokonania, czynności te dokumentuje się w dokumentacji służbowej, określając datę, czas, miejsce i przyczynę ich dokonania, dane osób w nich uczestniczących oraz rodzaj i wynik tych czynności, a także informację o pouczeniu osoby objętej tego rodzaju czynnościami o prawie do złożenia zażalenia do sądu i do żądania sporządzenia protokołu przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (...)³³.

SPRAWDZENIE PREWENCYJNE

Podstawą prawną sprawdzenia prewencyjnego jest art. 15 ust. 1 pkt 9 ustawy o Policji, zgodnie z którym uprawnienie to jest realizowane wobec obywateli w celu ochrony przed bezprawnymi zamachami na życie lub zdrowie osób lub mienie lub w celu ochrony przed nieuprawnionymi działaniami skutkującymi zagrożeniem życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa i porządku publicznego lub:

- a) zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym – wobec osób w związku z ich dostępem na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń, bagaży lub przedmiotów posiadanych przez te osoby, a także środków transportu lądowego, powietrznego lub wodnego lub pojazdów, którymi się poruszają w związku z dostępem do tych obiektów lub obszarów,
- b) znalezienia i odebrania przedmiotów, których użycie ze względu na ich właściwości może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa przeprowadzonych czynności wobec osób:
  - doprowadzanych przez Policję na polecenie lub zarządzenie uprawnionego organu lub w związku z realizacją czynności określonych przepisami prawa lub osób w stanie nietrzeźwości doprowadzanych przez Policję w celu wytrzeźwienia do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca określonego przepisami prawa lub wskazanego przez uprawniony organ, na polecenie lub zarządzenie którego dokonuje się doprowadzenia, w tym osób doprowadzanych umieszczonych w jednostkach organizacyjnych Policji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia,
  - zatrzymywanych w przypadkach określonych w art. 15 ust. 1 pkt 2–3 ustawy o Policji, osób zatrzymanych, przyjmowanych do jednostek organizacyjnych Policji do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych lub policyjnych izb dziecka lub umieszczanych w tych pomieszczeniach,
  - pozbawionych wolności, w tym przebywających w zakładach karnych, aresztach śledczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, policyjnych izbach dziecka lub innych ośrodkach dla nieletnich, a także osób skazanych lub tymczasowo aresztowanych przekazywanych na podstawie umów międzynarodowych, podczas wykonywania w stosunku do tych osób przez Policję, na polecenie sądu lub prokuratora, czynności polegających na przemieszczaniu tych osób w związku z wykonywaniem czynności procesowych lub innych czynności określonych przez sąd lub prokuratora.

Przy czym osobie, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. a (osobie próbującej dostać się na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń), odmawiającej poddania się sprawdzeniu prewencyjnemu można odmówić wstępu na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub na imprezę masową zabezpieczaną przez Policję, jak również uniemożliwić udział w zgromadzeniu³⁴.

Sprawdzenie prewencyjne polega na manualnej kontroli osoby, zawartości jej odzieży oraz przedmiotów znajdujących się na jej ciele lub przez nią posiadanych; kontroli za pomocą środków technicznych niezbędnych do wykrywania materiałów i urządzeń niebezpiecznych lub których posiadanie jest zabronione, w szczególności broni, materiałów wybuchowych, środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów; sprawdzeniu biochemicznym lub z wykorzystaniem psa służbowego w zakresie niezbędnym do realizacji celu podejmowanych czynności w danych okolicznościach oraz w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której czynności są wykonywane³⁵. W przypadku gdy w stosunku do osób, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. a, tj. osób w związku z ich dostępem na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń, osób doprowadzonych w związku z realizacją czynności określonych przepisami prawa lub osób doprowadzanych przez Policję w celu wytrzeźwienia, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. b tiret pierwsze, tj. osób w stanie nietrzeźwości, zaistniały przesłanki do przeprowadzenia kontroli osobistej, policjant ma prawo wykonać zamiast sprawdzenia prewencyjnego kontrolę osobistą na zasadach i w sposób określony w art. 15d ustawy o Policji³⁶. Natomiast nie jest możliwa sytuacja, w której policjant po rozpoczęciu kontroli osobistej, przerwie ją i zamiast tej czynności wykona sprawdzenie prewencyjne. Przeszkodą do stosowania takiego rozwiązania jest znacznie szerszy zakres ingerencji w prywatność, a nawet intymność osoby objętej kontrolą osobistą niż w przypadku sprawdzenia prewencyjnego. W przypadku gdy w toku sprawdzenia prewencyjnego osób zatrzymanych, doprowadzonych lub konwojowanych, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. b, ujawniono broń lub przedmioty, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, sprawdzenie to traktuje się jako kontrolę osobistą oraz stosuje się odpowiednio przepisy regulujące jej realizację³⁷.

W stosunku do osób zatrzymanych, doprowadzanych lub konwojowanych sprawdzenie prewencyjne może polegać również na:

- 1) żądaniu zdjęcia przez osobę odzieży i obuwia,
- 2) zdjęciu osobie odzieży i obuwia w przypadku niewykonania żądania dobrowolnego ich zdjęcia,
- 3) dokonaniu oględzin ciała tych osób oraz sprawdzeniu zdjętej odzieży i obuwia, w tym z wykorzystaniem środków technicznych niezbędnych do wykrywania materiałów i urządzeń niebezpiecznych lub których posiadanie jest zabronione, w szczególności broni, materiałów wybuchowych, środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów, w zakresie niezbędnym do realizacji celu podejmowanych czynności w danych okolicznościach oraz w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której czynności są wykonywane,
- 4) żądaniu wydania oraz oddania do depozytu lub w celu zdjęcia lub zabezpieczenia:

ART. 15 USTAWY O POLICJI

- a) środków płatniczych i przedmiotów wartościowych, dokumentów tożsamości, środków łączności oraz urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji,
  - b) przedmiotów, które mogą stanowić zagrożenie życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa osoby poddanej sprawdzeniu prewencyjnemu lub innych osób albo bezpieczeństwa przeprowadzanych czynności, w tym broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów mogących służyć do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia lub przedmiotów mogących stanowić dowód w postępowaniu prowadzonym w związku z realizacją zadań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5, lub podlegających przepadkowi,
  - c) przedmiotów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa osoby znajdującej się w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokoju przejściowym, w tymczasowym pomieszczeniu przejściowym lub w policyjnej izbie dziecka, w szczególności przedmiotów posiadających ostre krawędzie lub zakończenie, środków służących do obezwładniania, dopuszczonych do obrotu produktami leczniczymi, produktami zawierającymi alkohol, sznurowadeł, pasków, szalików, zapalek, zapalniczek lub innych przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają ustalony porządek bądź bezpieczeństwo pobytu w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokoju przejściowym, w tymczasowym pomieszczeniu przejściowym lub w policyjnej izbie dziecka,
- 5) odebraniu przedmiotów, o których mowa w pkt 4, oraz ich przyjęciu do depozytu, zabezpieczeniu lub zajęciu – w szczególności gdy czynności te przeprowadza się w przypadku zatrzymywania osoby zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2–3, umieszczenia osoby w jednostce organizacyjnej Policji w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokoju przejściowym, w tymczasowym pomieszczeniu przejściowym lub w policyjnej izbie dziecka, przejmowania osoby w związku z wykonywanymi czynnościami przez Policję, a także po zakończeniu widzenia lub innej czynności związanej z kontaktem osoby zatrzymanej, konwojowanej lub doprowadzonej z innymi osobami lub po każdorazowej utracie kontaktu wzrokowego z osobą konwojowaną lub doprowadzaną³⁸.

Czynności, o których mowa w pkt 1–3, wykonuje się w sposób umożliwiający osobie pozostawienie części odzieży na ciele, a po sprawdzeniu zdjętej odzieży – jej włożenie przed zdjęciem pozostałej niesprawdzonej części odzieży oraz w warunkach zapewniających poszanowanie jej intymności³⁹.

Do sprawdzenia prewencyjnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 15d ust. 5, 6 i 14 ustawy o Policji, co oznacza, że sprawdzenia prewencyjnego dokonuje policjant tej samej płci co osoba objęta tego rodzaju czynnościami, w miejscu niedostępnym w czasie ich wykonywania dla osób postronnych. W przypadku gdy sprawdzenie prewencyjne musi być dokonane niezwłocznie, w szczególności ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego lub mienia, może go dokonać policjant płci odmiennej niż osoba objęta sprawdzeniem, także

w miejscu, które jest dostępne w czasie jego wykonywania dla osób postronnych, w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste tej osoby. W przypadku gdy przedmioty ujawnione w wyniku sprawdzenia prewencyjnego stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia lub mienia, policjant, w granicach dostępnych środków, niezwłocznie podejmuje czynności ochronne, a w szczególności zabezpiecza miejsce zagrożone przed dostępem osób postronnych oraz powiadamia dyżurnego właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji o konieczności zarządzenia działań usuwających to niebezpieczeństwo⁴⁰.

Z realizacją sprawdzenia prewencyjnego wiąże się kwestia postępowania z przedmiotami ujawnionymi i zabezpieczonymi w depozycie określonej jednostki organizacyjnej Policji w czasie takiego sprawdzenia od osób nim objętych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. b ustawy o Policji (zob. s. 6). Osobom tym, umieszczonym w jednostce organizacyjnej Policji w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w pokoju przejściowym, w tymczasowym pomieszczeniu przejściowym lub w policyjnej izbie dziecka, które ukończyły 18 lat i upoważniły pisemnie wskazaną przez siebie osobę do odbioru przedmiotów w miejscu ich zdeponowania, umożliwia się rozporządzenie przekazanymi do depozytu przedmiotami, o których mowa w art. 15g ust. 3 pkt 4 lit. a i c ustawy o Policji (środkami płatniczymi i przedmiotami wartościowymi, dokumentami tożsamości, środkami łączności oraz urządzeniami technicznymi służącymi do rejestrowania i odtwarzania informacji, przedmiotami, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa osoby znajdującej się w określonym miejscu prawnej izolacji, w szczególności przedmiotami posiadającymi ostre krawędzie lub zakończenia, środkami służącymi do obezwładniania, dopuszczonymi do obrotu produktami leczniczymi, produktami zawierającymi alkohol, sznurowadłami, paskami, szalikami, zapalnikami, zapalniczkami lub innymi przedmiotami, których wymiary lub ilość naruszają ustalony porządek bądź bezpieczeństwo pobytu w określonym miejscu prawnej izolacji), z wyjątkiem przekazania tych przedmiotów osobie zatrzymanej, osobie konwojowanej lub doprowadzanej oraz korzystania z tych przedmiotów i ich posiadania przez te osoby, a także z wyjątkiem przedmiotów, które zostały zatrzymane lub zajęte w drodze zabezpieczenia bądź egzekucji administracyjnej. Osobom wymienionych kategorii wydaje się przedmioty przyjęte do depozytu w przypadku zwalniania z pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia z pokoju przejściowego, z tymczasowego pomieszczenia przejściowego lub z policyjnej izby dziecka, z wyjątkiem przedmiotów, które zostały zatrzymane lub zajęte w drodze zabezpieczenia, podlegających przepadkowi bądź egzekucji administracyjnej⁴¹. W przypadku zwalniania osoby z pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, z pokoju przejściowego, z tymczasowego pomieszczenia przejściowego lub z policyjnej izby dziecka w celu jej przekazania do wykonania czynności procesowych lub innych czynności określonych przez sąd lub prokuratora, środki, dokumenty tożsamości, urządzenia techniczne i przedmioty, o których mowa w art. 15 ust. 3 pkt 4 lit. a i c ustawy o Policji, z wyjątkiem sznurowadeł, paska i szalika, przejmuje na czas doprowadzenia lub konwoju policjant realizujący doprowadzenie lub konwój⁴².

Należy pamiętać, że sprawdzenie prewencyjne powinno być realizowane przez policjanta w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostaje podjęte⁴³. W pracy policyjnej decyzja o dokonaniu sprawdzenia prewencyjnego powinna być podejmowana przez policjanta indywidualnie i samodzielnie, na podstawie uzyskanych informacji oraz własnych spostrzeżeń na temat zachowania osoby, jej specyficznego ubioru, wielkości i kształtów przenoszonych bagaży. Czynności te dotyczą realizacji ustawowego zadania przez Policję zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym w związku z dostępem tych osób na teren obiektów lub obszarów ochronianych przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń, bagaży lub przedmiotów posiadanych przez te osoby, a także środków transportu lądowego, powietrznego lub wodnego lub pojazdów, którymi się poruszają w związku z dostępem do tych obiektów lub obszarów. Przykładem opisanej wyżej sytuacji może być próba wejścia przez osobę posiadającą duży plecak na teren zabezpieczanej przez Policję imprezy masowej w Warszawie na Zamku Królewskim. Na widok policjantów osoba pospiesznie zmienia kierunek marszu, próbując w ten sposób uniknąć spotkania z nimi. Policjanci powinni szybko zainterweniować i podjąć legitymowanie oraz dokonać sprawdzenia prewencyjnego tej osoby, aby zapobiec wystąpieniu zagrożenia z jej strony. Oczywiście przy przeprowadzaniu tych czynności powinni utrzymywać na bieżąco kontakt z dyżurnym jednostki organizacyjnej Policji, pamiętać o przedstawieniu się, podaniu podstawy prawnej (art. 15 ust. 1 pkt 1 i 9 ustawy o Policji) oraz faktycznej (ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym przed bezprawnymi zamachami na życie, zdrowie, mienie), sprawdzeniu danych personalnych w KSIP, a także wykonaniu kolejnych czynności uzależnionych od efektu sprawdzenia w KSIP i sprawdzenia prewencyjnego. Obligatoryjnemu sprawdzeniu prewencyjnemu podlegają natomiast wszystkie osoby zatrzymane, doprowadzane lub pozbawione wolności przez Policję, objęte czynnościami policjantów w związku z pobytem w miejscach prawnej izolacji. Celem przeprowadzenia takiego sprawdzenia jest znalezienie i odebranie przedmiotów, których użycie ze względu na ich właściwości może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających w takich pomieszczeniach. Przede wszystkim będą to przedmioty, które ze względu na kształt, wymiary, masę, tnącą powierzchnię, ostre zakończenie, zawarty materiał łatwopalny lub wybuchowy – niewłaściwie użyte – mogą spowodować zagrożenie życia, zdrowia ludzkiego lub mienia. Typowymi przedmiotami, o których mowa wyżej, są: nóż, nożyczki, zapalniczka, papieros elektryczny, butelka szklana, zapalniczka, leki, paski, sznurówki. Ocena, czy określony przedmiot ujawniony u osoby objętej sprawdzeniem prewencyjnym może spowodować zagrożenie życia, zdrowia lub bezpieczeństwa, należy do policjanta wykonującego czynności sprawdzenia prewencyjnego. Przy sprawdzeniu osób znajdujących się w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w pokoju przejściowym, w tymczasowym pomieszczeniu przejściowym, w policyjnej izbie dziecka i innych miejscach prawnej izolacji, policjant powinien żądać wydania do depozytu przedmiotów niebezpiecznych, w tym również sznurówek, pasków, szalików itp. przedmiotów, a jeśli osoba nie wykona polecenia, powinien przedmioty te odebrać, nawet przy uży-

ciu siły fizycznej i innych środków przymusu bezpośredniego adekwatnych do zachowania osoby. W stosunku do osób zatrzymanych, doprowadzonych lub konwojowanych sprawdzenie prewencyjne może polegać na żądaniu zdjęcia przez osobę odzieży i obuwia, a w przypadku niewykonania polecenia – zdjęciu obuwia lub odzieży, jak również dokonaniu oględzin ciała tych osób.

WYDAWANIE OSOBOM POLECEŃ OKREŚLONEGO ZACHOWANIA

W myśl art. 15 ust. 1 pkt 10 ustawy o Policji policjanci, wykonując czynności, o których mowa w art. 14 tej ustawy, mają prawo wydawania osobom poleceń określonego zachowania się w granicach niezbędnych do wykonania:

- legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości,
- zatrzymania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,
- zatrzymania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego,
- zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, a także dla mienia,
- pobierania od osób odcisków linii papilarnych lub wymazu ze śluzówki policzków,
- pobierania odcisków linii papilarnych lub materiału biologicznego ze zwłok ludzkich o nieustalonej tożsamości,
- przeszukiwania osób i pomieszczeń w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,
- obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu z pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, policyjnych izb dziecka, pokoi przejściowych oraz tymczasowych pomieszczeń przejściowych,
- dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego,
- dokonywania sprawdzenia prewencyjnego lub wykonywania innych czynności służbowych podejmowanych w zakresie i w celu realizacji ustawowych zadań Policji lub w granicach niezbędnych do ochrony przed zatarciem śladów przy zabezpieczeniu miejsca zdarzenia lub w celu uniknięcia bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa osób lub mienia.

ART. 15 USTAWY O POLICJI

Chodzi zatem o polecenia policjantów, które będą nakazywały zachowanie wymagane do sprawnego, bezpiecznego i prawidłowego przeprowadzenia czynności związanych z realizacją wskazanych w ww. przepisie uprawnień. Nie mogą to być dowolne polecenia. Policjant wydający tego rodzaju polecenia musi przewidzieć nie tylko sytuację, w której obywatel dostosuje swoje zachowanie do polecenia, ale również sytuacje związane z wystąpieniem biernego lub czynnego oporu z jego strony. Niektóre osoby nie podporządkowują się bowiem poleceniom wydawanym przez funkcjonariusza. Często wynika to z ich niewiedzy w zakresie uprawnień policjanta do wyegzekwowania wydanego polecenia określonego zachowania się obywatela przy użyciu odpowiedniego środka przymusu bezpośredniego⁴⁴ albo zastosowania sankcji w postaci kary grzywny. Przykładem wydawania poleceń określonego zachowania osoby, dotyczących realizacji przez policjanta uprawnień wymienionych w art. 15 ust. 1 pkt 10 ustawy o Policji, jest sytuacja związana z wykonywaniem czynności legitymowania, gdy osoba legitymowana trzyma ręce w kieszeniach, wydobyla papierosa, aby go zapalić, nie chce stanąć w miejscu wskazanym przez policjanta, nie chce okazać swojego dokumentu tożsamości, mimo że posiada go przy sobie. W takiej sytuacji policjant powinien polecić osobie zmianę zachowania na wskazane przez niego jako wymagane przepisami prawnymi lub niezbędne do realizacji czynności służbowych. Jeśli osoba nie podporządkuje się poleceniu i nie zmieni swojego zachowania w sposób niezwłoczny, to policjant powinien ostrzec ją o zamiarze użycia konkretnego środka przymusu bezpośredniego w celu wyegzekwowania polecenia⁴⁵ albo w niektórych sytuacjach poinformować o grożącej sankcji w związku ze złamaniem określonego przepisu prawnego (np. art. 65 kw⁴⁶ – gdy osoba posiada przy sobie dokument tożsamości, a nie chce go okazać policjantowi). Policjant ma prawo użyć środka przymusu bezpośredniego dopiero wtedy, gdy osoba nie dostosuje swojego zachowania do wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez niego poleceniem, mimo że w określonej sytuacji miała możliwość zmiany swojego zachowania. Należy pamiętać, że wydawanie i egzekwowanie poleceń przez policjanta powinno być realizowane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte tego rodzaju czynności. Ważne jest, aby policjant miał w świadomości, że osobie takiej przysługuje zażalenie do właściwego miejscowo prokuratora⁴⁷ i może ona z niego skorzystać.

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 2399, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2019 r. poz. 161, z późn. zm.).

³ Zobacz L. Dyduch, *Posiadanie, użycie i wykorzystanie służbowej broni palnej przez policjantów*, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Legionowo 2014, s. 72.

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.), art. 115 ust. 1.

⁵ Ustawa o Policji, art. 15d ust. 8.

⁶ Tamże, art. 15d ust. 3.

⁷ Tamże, art. 15d ust. 2.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże, art. 15d ust. 14.

¹⁰ Tamże, art. 15d ust. 4.

¹¹ Tamże, art. 15d ust. 9 i 11.

¹² Tamże, art. 15d ust. 12.

¹³ Tamże, art. 15d ust. 10.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, art. 15d ust. 13.

¹⁶ Tamże, art. 15d ust. 5.

¹⁷ Tamże, art. 15d ust. 6.

¹⁸ Tamże, art. 15d ust. 7.

¹⁹ Tamże, art. 15e ust. 1.

²⁰ Tamże, art. 15e ust. 2.

²¹ Tamże, art. 15e ust. 3.

²² Tamże, art. 15e ust. 4.

²³ Tamże, art. 15e ust. 5.

²⁴ Tamże, art. 15e ust. 6.

²⁵ Tamże, art. 15e ust. 7.

²⁶ Tamże, art. 15e ust. 8.

²⁷ Tamże, art. 15e ust. 9 i 11.

²⁸ Tamże, art. 15e ust. 11 i 13.

²⁹ Tamże, art. 15e ust. 11.

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże, art. 15e ust. 10.

³² Tamże.

³³ Tamże, art. 15e ust. 10 i 12.

³⁴ Tamże, art. 15g ust. 9.

³⁵ Tamże, art. 15g ust. 1.

³⁶ Tamże, art. 15g ust. 2.

³⁷ Tamże, art. 15g ust. 6.

³⁸ Tamże, art. 15g ust. 3.

³⁹ Tamże, art. 15g ust. 4.

⁴⁰ Tamże, art. 15g ust. 5.

⁴¹ Tamże, art. 15g ust. 7.

⁴² Tamże, art. 15g ust. 8.

⁴³ Tamże, art. 15 ust. 6.

⁴⁴ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1834, z późn. zm.), art. 11 pkt 1 – „Środków przymusu bezpośredniego można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań: 1) wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem;”.

⁴⁵ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, art. 34.

⁴⁶ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821, z późn. zm.).

⁴⁷ Ustawa o Policji, art. 15 ust. 6 i 7.

Summary

More legal authorities for policemen

The revised Law on the Police of 6 April 1990 has increased basic policemen authorities. Body search, luggage inspection, and cargo's examination in ports, at railways stations as well as in ground, air, water transport vehicles was embodied among previous rights such as checking identities, detaining, personal search. Objective law also particularized method, principles and mode of proceedings and testification of these activities. And furthermore implemented new supplementary powers for policemen, viz to give an order to individuals to behave in specific manner as well as preventive check of persons categories indicated in law regulations. In such circumstances policemen obtained "tools" which allow more efficiency in maintaining public safety and order, security of citizens, protection of property.

Tłumaczenie: Jarosław Michalak